

27.7.2017

FI.PLM.2017-3127
1000/40.03.00/2015

Hallintopoliittinen osasto/LA

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OKM:n lausuntopyyntö OKM/1/600/2017, 31.5.2017

Lausunto luonnoksesta valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi

1. Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) vuosille 2017 - 2019. Puolustusministeriön lausunto on valmisteltu yhdessä puolustusvoimien kanssa.

Ohjelmaluonnoksessa esitetyt tavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet ovat puolustus-hallinnon näkemyksen mukaan kannatettavia ja toteutuessaan omiaan edistämään nuorten kasvu- ja elinoloja. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät osittain myös puolustusministeriön hallinnonalaan, mitä käsitellään tarkemmin luvussa 2.

2. Ohjelman liitännät puolustusvoimien toimintaan

Puolustusvoimat kouluttaa vuosittain noin 21 000 asevelvollista nuorta miestä ja noin 400 vapaaehtoista asepalvelusta suorittavaa nuorta naista. Koulutettavissa nuorissa on maahanmuuttajia sekä muita kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia. Ohjelma-luonnoksessa mainittuja tavoitteita otetaan jo tällä hetkellä varusmiespalveluksessa huomioon muun muassa seuraavin tavoin.

Varusmiesten vapaa-ajan harrastustoimintaa (tavoite 1) tuetaan järjestämällä vapaa-ajalle liikuntakerhoja sekä muita kerhoja ja kurseja sekä tarjoamalla harrastustiloja ja -välineitä varusmiesten käyttöön. Varusmiespalveluksen aikana vapaa-ajan harrastus-toiminta tarjoaa palveluksen vastapainoksi mielekästä tekemistä sekä mahdollisuuksia kehittää omia toimintakyvyn eri osa-alueita ja taitoja.

Puolustusvoimat on sitoutunut Nuorisotakuun suositusten toteuttamiseen tehostamalla asevelvollisten opinto- ja työuraohjauksen palveluita. Nuorten työllistymistaitojen (ta-voite 2) tukemiseksi jokaisessa joukko-osastossa on tarjolla sosiaalikuraattoripalveluita. Sosiaalikuraattorien työhön kuuluvat keskeisesti palvelusajan sosiaaliturvaneuvonta (toimeentuloturva ja sotilasavustusasias) sekä ammatinvalintaa, opiskelua ja työelä-mään siirtymistä koskevat asiat. Sosiaalikuraattorin oppituntien ja asiakastyön avulla varusmiehet saavat ammattitaitoista opinto- ja uraohjausta.

Nuorten osallistumismahdollisuuksia (tavoite 3) edistetään puolustusvoimissa erityisesti varusmiestoimikuntatyön avulla. Asevelvollisuuslain nojalla jokaisessa joukko-osastossa on varusmiestoimikunta (VMTK), joka osallistuu varusmiesten aseman ja palvelusolo-suhteiden kehittämiseen. Toimikunnan kautta lähtökohtaisesti kaikilla varusmiehillä on mahdollisuus osallistua palvelusolosuhteitaan kehittävään toimintaan. Varusmiestoimi-kuntatyön keskeisenä tehtävänä on vapaa-ajantoimintojen järjestämisen ohella varus-

27.7.2017

FI.PLM.2017-3127
1000/40.03.00/2015

Hallintopoliittinen osasto/LA

miesten asemaan ja palvelusolosuhteisiin liittyvien tarpeiden selvittäminen sekä parannusehdotusten tekeminen joukko-osaston johdolle. VMTK-toiminta on samalla osa varusmiespalveluksen palautejärjestelmää sekä tärkeä yhteistyökanava varusmiesten ja joukko-osaston johdon välillä.

Varusmiesten osallistumismahdollisuuksia lisätään puolustusvoimissa myös Asevelvollisten informaatiopalvelut -projektin myötä. Projektin tarkoituksena on tuottaa sähköisiä palveluita, joilla nykyaikaistetaan asevelvollisten ja puolustusvoimien välistä asiointia ja vuorovaikutusta. Informaatiopalveluissa hyödynnetään sosiaalisen median mahdollisuuksia ja tarjotaan asevelvollisille palveluja ajasta ja paikasta riippumatta.

Mielenterveysongelmat (liittyy tavoitteeseen 4) tulevat selvästi näkyviin varusmiesikäluokassa. Kutsunnoissa vuosittain vapautetuista noin viidestä tuhannesta asevelvollisesta vajaalla puolella (v. 2016 n. 44 %) on vapautuksen syynä mielenterveyden ja käytännön häiriöt. Varusmiespalvelus puolestaan keskeytyy vajaalla 15 %:lla palvelukseen astuneista. Hieman alle puolet keskeytyksistä johtuu mielenterveydellisistä syistä.

Kutsunnoissa ja varusmiespalveluksen keskeytystilanteissa puolustusvoimissa on ollut jo yli kymmenen vuoden ajan käytössä Aikalisä!-toimintamallin mukainen tukipalvelu. Kuten ohjelmaluonnoksen kohdassa 4.4. todetaan, toimintamalli mahdollistaa aktiivisen ja vaikuttavan tuen tarjoamisen nuorille syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi. Aikalisä!-toimintamalli ja joukko-osastoissa tehtävä sosiaalikirjuriityö voidaan nähdä osana ennalta ehkäisevää mielenterveystyötä. Myös joukko-osastojen muut ammattihenkilöt (mm. papit ja terveydenhuoltohenkilöstö) sekä esimiehet ovat osaltaan tukemassa ja vahvistamassa varusmiesten hyvinvointia ja mielenterveyttä. Puolustushallinto esittääkin harkittavaksi puolustusministeriön lisäämistä ohjelmaluonnoksen tavoitteessa 4 mukana olevien ministeriöiden listaan.

Sosiaalikirjuriityöhön kuuluu sosiaaliturva- ja palvelusasioiden lisäksi olennaisena osana varusmiesten yksilökohtainen ohjaus, neuvonta ja avustaminen asumiseen (tavoite 5) liittyvissä asioissa.

3. Lopuksi

Valtakunnallisen nuorisotyön- ja politiikan ohjelmaluonnoksen sisältämät tavoitteet ja toimenpiteet ovat puolustushallinnon näkemyksen mukaan konkreettisia ja tärkeitä, ja puolustushallinto voi omalla toimialallaan edistää niitä.

Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, että puolustusministeriön hallinnonalan toimet ohjelman toimeenpanossa huomioitaisiin edellä 2. luvussa esitetyn pohjalta (erityisesti tavoite 4). Harkittavaksi esitetään lisäksi, että luonnoksessa mainittuun nuorisoasioiden yhteensovittamista valtioneuvostossa edistävään verkostoon nimettäisiin puolustushallinnon edustaja.

Kansliapäällikkö

Jukka Juusti

Hallitussihteeri

Aino Lehto